

BISKOP
KRISTIAN SCHJELDERUP

Tiden kaller på kirken

Han stiller seg aldri over eller utenfor kirkesamfunnet, men identifiserer seg alltid med den kjempende og sviktende kirke. Og hele boken er fylt av tro på kirkens veldige muligheter. — Schjelderups lille bok om kirken fortjener å bli kjent i vide kretser.

Asbjørn Bakken i Nationen.

Les denne boken. — Den er et budskap til tidens mennesker, skrevet av et menneske som kanskje eier en dypere kjærlighet til det enkelte menneske enn mange andre som påtar seg å være veiledere i en tung og dyster tid.

Sverre Riisøen i Morgenavisen.

Det er nettopp hva boken gir: impuls til ettertanke, opplegg til diskusjon: Den er fylt av dypt alvor, der banker gjennom den et hjerte varmt for Kristi rikes og kirkes sak blant oss.

Karl Marthinussen i Dagen.

Pris kr. 3.75

ASCHEHOUG

SPESIALTRYKK A.S

Kristian Schjelderup

Midnattsmesse
i Hamar Domkirke

Aschehoug

117957

Kristian Schjelderup

Midnattsmesse i Hamar Domkirke

Oslo 1949

Forlagt av H. Aschehoug & Co.
(W. Nygaard)

Denne prekenen ble holdt ved midnattsmessen i Hamar Domkirke siste årsskifte.

En preken av denne personlige art er så preget av den bestemte situasjon i hvilken den ble til, at den egentlig ikke egner seg for videre offentliggjørelse. Jeg har imidlertid fra alle kanter av landet fått så mange henstillinger om å la den trykke, at jeg ikke synes jeg har kunnet motsette meg det.

Jeg ber leserne bære over med de knappe formuleringer og ta imot prekenen i den ånd den er blitt til i, og som den personlige appell den er.

Hamar, 11. januar 1949.

Kristian Schjelderup

La oss samles i bønneropet fra den
139. salme:

*«Ransak meg, Gud, og kjenn mitt
hjerte! Prøv meg, og kjenn mine
mangehånde tanker!*

*Se om jeg er på fortapelsens vei! Og
led meg på evighetens vei!»*

Det er så mange tanker og stemninger som kan fylle et menneskes sinn denne siste timen i året som nå går mot sin slutt.

Noen av oss gripes kanskje mest av tanken på tiden som iler avsted, og våre egne livs år som svinner så hastig — hastigere for hvert nytt år som legges til vår alder.

Alle tenker vi tilbake på året som nå snart er slutt, hva det ga og hva det tok — mest vel hva det brakte av skuffelser og brutte håp. Og tankene går i angstfylt spenning frem mot året vi går inn i. Bærer det kanskje i sitt skjød enda mer ondt over en ulykkelig verden — — —

Det er ikke lett å preke nyttårsnatten.

Jeg kjenner det så sterkt når jeg står her og skal forsøke å si noe til alle dere som har fylt Hamar kirke og alle dere

som sitter rundt om i hjemmene og lytter til denne midnattsmessen.

Hvordan tale slik at det kan bli et ord til alle? Vi er jo så forskjellige. Vi tenker og føler hver på vår måte, hver av oss har sitt å stri med — — —

Kjære tilhørere! La oss unngå alle store og vakre ord. Det er ikke stemning det gjelder å skape. Livet selv er hardt — virkeligheten barsk og alvorlig. La meg ganske enkelt få tale som et menneske som selv synes livet er såre vanskelig i dag — til mennesker som sikkert de aller fleste kjenner det på samme måte.

Og la meg få gjøre det i lys fra en av de rikeste tekster vår bibel eier — den *kjærlighetens lovsang* som Paulus har gitt oss i det første brev til Korintherne, det trettende kapitel.

«Om jeg taler med menneskers og englers tunger, men ikke har kjærlighet, da er jeg en lydende malm eller en klingende bjelle.

Og om jeg eier profetisk gave og kjenner alle hemmeligheter og all kunnskap, og om jeg har all tro så jeg kan flytte fjell, men ikke har kjærlighet, da er jeg intet.

Og om jeg gir til føde for fattige alt det jeg eier, og om jeg gir mitt legeme til å brennes, men ikke har kjærlighet, da gagnar det meg intet.

Kjærligheten er langmodig og vel-

villig. Kjærligheten bærer ikke avind, brammer ikke, oppblåses ikke. Den gjør intet usømmelig, søker ikke sitt eget, blir ikke bitter, gemmer ikke på det onde. Den gleder seg ikke over urettferdighet, men gleder seg ved sannhet.

Kjærligheten utholder alt, tror alt, håper alt, tåler alt.»

Tankene går ut over verden.

Og jeg ville ikke si sant, om jeg ikke sier at jeg er redd. Angst slik vi alle kan kjenne det når vi ser opp mot den beksvarte uværshimmelen og tenker på hva som kan komme over oss — — —

Allikevel er det noe annet jeg kanskje er enda mer redd. Det er den forurensning av sinnet som truer. Dette at kjærlighets ånd dør ut — — —

Ikke sant, vi kjenner alle sammen hvordan vi etter hvert sløves og forråes. Igjen tvinges vi inn i den samme utillatelige forenklingen som under

siste krigen: å se all uretten på den ene siden, all retten på den annen. Igjen holder vi på å glemme at ondt og godt, rett og urett i rikelige mengder finnes blandet sammen hos alle mennesker og alle folk, både i kommunistiske stater og i demokratiske — også hos oss.

Men blir vi slik, da er vi jo selv med å mane krigens demoner frem. Fordi vi sier ja nettopp til det som fører til krig.

Ingen av oss vet hva som skal komme. Det er ingen grunn til panikk. Men det som trengs, er de sterke og rolige sinn som kan stå imot krigspsykosen som nå søkes skapt og som av seg selv kan føre oss like inn i fordervelsen.

En ting er sikker: Aldri har det mer enn i dag vært bruk for mennesker som tror på åndens makt.

For nå gjelder det — om en siste rest

av de verdier som gjør livet verd å leve, skal kunne bevaras — nå gjelder det, som aldri før, mot alle krigens demoner, både våpnenes og ordenes, å mane frem den kjærlighetens åndehær som sier nei til krigen og alt hva krigens er.

To navn lyser frem fra året som gikk, og peker veien ut for oss. To åndsmennesker, som begge falt for morderhånd, mens de levendegjorde kjærlighetsidealet i ånd og sannhet.

Mahatma Gandhi, som viste at åndsmakt er sterkere enn voldsmakt, hinduen som vi tør tro Gud selv brukte til å vise en kristen verden en kjærlighet som «utholder alt, tror alt, håper alt, tåler alt».

Folke Bernadotte, som ikke bare preket kjærlighet, men selv øvet kjærlig-

hetens gjerninger, og i livet viste hva sann godhet er, den godhet som gir seg selv for andre.

Det er slike menn som enda gir håp for verden.

Måtte Gud reise opp nye menn av denne støpning! Og måtte vi selv strekke oss mot idealet som her er vist oss!

Da får vi også noe av den indre styrke som vinner over angsten i vår sjel. For det er sant som det står skrevet i Johannes' første brev:

«Frykt er ikke i kjærligheten. Men den fullkomne kjærlighet driver frykten ut.»

Tankene går videre.

De søker inn over vårt eget folks liv. Og da er det noe som brenner i meg å få sagt her i kirken nyttårsnatten, nettopp i lys av den kjærlighetens lovsang som vi hørte.

Jeg har i dette året hatt meget å gjøre med slike som kalles landssvikere. Jeg har besøkt dem i fengslene og vært i deres hjem eller det som en gang var deres hjem. Jeg har møtt gode nordmenn blant dem. Jeg har vært vidne til hvordan verdifulle menneskeliv er blitt — og blir — systematisk ødelagt, jeg

har sett hvordan bitterhet, iskulde, tross og hat følger i rettsoppgjørets spor. Og jeg er ikke i tvil om at skal dette fortsette, så blir de sårene krigen satte på vårt folkelegeme til et åpent kreftsår som ikke gror igjen.

Jeg føler meg ikke kallet til å sette meg til doms over dem som har hatt den svære oppgaven å føre igjennom det rettsoppgjør man fant nødvendig. Men jeg kan heller ikke stå her på kirkens prekestol og tale foran inngangen til et nytt år, uten å kjenne den indre forpliktelse til å rette en brennende appell til oss alle.

I hans navn som vi bekjenner oss til som et kristent folk, i hans navn som engang sa: «Den som er uten synd, han kaste den første sten!» — i kjærlig-

hetens navn ber jeg så inntrengende jeg kan:

La oss nå forsøke å finne sammen igjen! La oss møtes med godvilje fra begge sider, la oss forsøke å forstå hverandre!

Dere som er rammet av rettsoppgjøret, jeg ber dere: legg bitterheten bort og forsøk å se hva det var hos dere selv i krigens år som gjorde et oppgjør etterpå nødvendig — — —

Og alle vi andre, la oss se også vår skyld i at det er blitt som det er, og la oss tilgi likesom vi selv trenger tilgivelse. La oss innrømme hvor vi har gjort urett og forsøke å gjøre godt igjen, la oss sette strek over fortiden og rekke våre brødre, som tok feil, hånden igjen — — —

Skal vi kunne bygge vårt land opp

igjen i fred og lykke, skal vi kunne verne om det når det atter røyner på, da må vi stå sammen i ubrytelig fellesskap — i gjensidig tillit og forståelse, i den kjærlighet vi hørte Paulus lovprise, kjærligheten som «ikke glemmer på det onde».

Og ikke sant, er det ikke dette vi alle innerst inne lengter etter?

I en verden som synes så hard og ofte kan kjennes så umenneskelig kald, er det kjærlighetens lys og varme over livet vi alle sukker etter. Den varme vårsolen som kan smelte den telefrosne jordbunnen i menneskenes sinn i dag —

Og så til slutt søker tankene innover — inn til oss selv. Nyttårsnatten blir til selvprøvelsens time.

Her er vi ved det helt personlige.

Vi ønsker vel alle å være gode. Og når vi hører kjærlighetens lovsang tone, så rører den ved de dypeste strenger i vårt vesen. Slik, nettopp slik skulle vi ønske vi kunne leve vårt liv sammen med våre medmennesker.

Jeg tror selv på det godes makt over mennesket. Fordi Gud, den allmektige, er god. Og jeg er forvisset om at kunne bare godheten få råde mer på jord, så skulle vi få se underverk.

Men jeg vet også noe annet. Jeg vet om villdyret som lever innerst inne i mennesket, og jeg vet at det skal ikke så meget til før det tar overmakten og tvinger et menneske dithen det ikke vil.

Jeg kjenner det ikke minst nyttårsnatten, når jeg gjerne vil være sann og ikke lyve meg bort fra livet slik det virkelig er. Når jeg tenker på året som gikk, hvor lite det ble av alt det gode jeg hadde planer om, hvor fast jeg satt i mitt eget jeg, hvor meget den kjærlighet jeg ønsket å vise andre, i virkeligheten dypest sett var kjærlighet til meg selv — — —

Da kan jeg kjenne hva *avmakt* er i et menneskes liv, og ane noe av syndens overmakt. Og motløsheten siger inn over meg — — —

Det er jo sant hva *Paulus* sier:
«*Det gode som jeg vil, det gjør jeg ikke. Men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg.*»

Kjære tilhørere! Det underlige er at nettopp når et menneske kjenner det slik, er det han kan oppleve hva *Guds* kjærlighet er, og hva *den* formår.

Nettopp i vår dypeste avmakt og nød er det *Jesu Kristi* lysende skikkelse kan stråle frem for oss som en levende realitet, og vi møter en kjærlighet som er rik nok til å bære over selv med den svakeste og mest svikefulle.

En sterk hånd som reiser oss opp av avmakt og synd, gir styrke til livskampen, og hvelver en ny håpets himmel over oss.

La oss derfor i *Hans* navn gå inn i det nye året.

Da skal de bli sannhet for oss de skjønnne ordene fra den 121. salme:

«*Jeg løfter mine øyne opp til fjellene: hvor skal min hjelp komme fra?*

Min hjelp kommer fra Herren, himmelens og jordens skaper.

Han skal ingenlunde la din fot vake, din vokter skal ingenlunde slumre. Se, han slumrer ikke og sover ikke, Israels vokter.

Herren er din vokter. Herren er din skygge ved din høyre hånd. Solen skal

*ikke stikke deg om dagen, ei heller må-
nen om natten.*

*Herren skal bevare deg fra alt ondt.
Han skal bevare din sjel.*

*Herren skal bevare din utgang og
din inngang fra nu av og til evig tid.»*